

Pochod vďaky 2017.

Hoci od konca 2. svetovej vojny uplynulo už 72 rokov, jej hrôzy a dopady je cítiť doteraz. Množstvo nevinných životov, nevyčísliteľné škody, narušené životné osudy i medzinárodné vzťahy sú mementom pre mnoho nasledujúcich generácií. Presne v polovici tohto obdobia teda pred 36 rokmi sa skupina nadšencov z Klubu slovenských turistov pri TJ Partizán Hrušov rozhodla organizovať na počesť vo vojnách padlým hrdinom turistický Pochod vďaky. Trasa viedla od Hrušovského Pomníka padlým cez lazy na hrad Čabraď. Práve čabraďská dolina a okolité lesy boli počas vojny miestom dlhotrvajúcich bojov a operovala tu aj partizánska brigáda mjr. Mironova. Keď podujatie začalo koncom 80 rokov stagnovať prebral jeho organizáciu Miestny odbor Matice slovenskej v spolupráci s pôvodnými realizátormi a Obcou Hrušov. Ako vždy sa začínalo pietnou spomienkou pri pomníku a trasa sa väčšinou dodržiavala pôvodná. Len občas pri rôznych príležitostiach sa menila resp. upravovala. Tak to bolo aj tohto roku keď sa k MO MS a KST pridalo Hontiansko ipel'ské osvetové stredisko, nakoľko realizuje projekt Tradičná ľudová kultúra obce Hrušov, počas ktorého prezentuje k rôznym témam vydané publikácie. V rámci pochodu to bola kniha Tradičné staviteľstvo v Hrušove k čomu sa prispôsobila i trasa vedúca popri príslušných objektoch. Po príhovore a položení kvetov na pietnom mieste si účastníci pozreli budovu bývalej školy, kde je inštalovaná zbierka starých stabilných motorov a roľníckeho náradia zberateľa A. Matušova. Ďalšou zastávkou bola obnovená kováčka vyhňa zaujímavá svojou architektúrou, ale aj technickým vybavením. V dedine si vyše 50 účastníkov z Hrušova, Veľkého Krtíša, Dačovho Lomu, Ďurkoviec a iných obcí vrátane starostu Hrušova P. Bendíka, A. Brložovej z H-IOS, I. Šimku a A. Bendíka z KST, ale aj 86 ročného Antona Bendíka či 2 ročnej Jasanky prezrelo z vonka i vnútra Ľudový dom s expozíciou tradičného ľudového bývania a odievania. Prv než opustili intravilán zastavili sa v tradičnej tufo pieskovej pivnici, ktorých bolo v dedine vyše 400 a slúžili na spracovávanie a uskladňovanie vína. Hrušovské lazy sú zaujímavé svojimi roztrúsenými usadlosťami, ktoré patria k typickému koloritu obce. V poslednom období aj tu domácich obyvateľov dopĺňujú novoosadlíci, ktorým sa život na pokojných lazoch páči viac ako rušné mesto. Patrí medzi nich aj Ľ. Zolcerová s manželom a deťmi, ktorí sú aj majitelia zariadenia Ekocentrum Lipka, kde organizujú kurzy pôvodných remesiel. Aj tu sa zastavila skupina pochodujúcich, aby si pozreli naživo spôsoby ručného opracovania dreva, ktoré predviedli účastníci práve prebiehajúceho tesárskeho kurzu. Sviežou zeleňou zaplnený chotár dýchal zdravým podažďovým vzduchom a tak nebolo ťažké zdoľať stúpanie na kopec Prášny vrch, kde mnohých prekvapila novopostavená rozhľadňa. Neobvyklý výhľad na všetky svetové strany okrem panorámy hrušovských, čelovských i vzdialenejších lazov poskytne vzhladnutie Mátry, Boržoňu, Štiavnických vrchov, Krupinskej planiny, Veľkej Fatry i Nízkych Tatier, ale aj Ipel'skej kotliny či rovín Tekova s komínmi mochovskej atómovej elektrárne. Priestor je zaujímavý nielen nad zemou - rozhľadňou, ale i podzemnými útvarmi, kde by sa podľa povier mali nachádzať chodby s pokladmi a vraj aj strážiace kohútom. Ďalšou oddychovou etapou bol zostup na laz Jablonec, kde už trochu unavených účastníkov čakalo prekvapenie v podobe občerstvenia od miestnych matičiarov J. Hajdúcha, A. Brložovej a J. Benka. Krátky pobyt v usadlosti s poslednou hrušovskou drevenicou organizátori spestrili ukázkami remesiel súvisiacimi s tradičným staviteľstvom, ktoré prezentovali autori knihy P. Brada a J. Brlož. Viazanie slamených „babiek“, ktorými sa v minulosti pokrývali strechy či ručné kresanie dubového hranola zaujalo rôznogeneračnú skupinu prítomných. Potom už partia pokračovala v pohodovom tempe lazničkou cestou popri niekoľkých pamätníkoch staviteľstva so záverom v usadlosti P. Bradu, ktorý aj keď pochádza z iného regiónu má veľkú zásluhu na zachovávaní tradičných materiálnych prvkov a činností tohto jedného z najhodnotnejších dedičstiev našich predkov. Našťastie počasie napriek hrozbe vydržalo a tak môžu byť všetci spokojní. Mladší spoznali niečo nové, starší si obnovili spomienky, nadviazali sa nové priateľstvá a hlavne sa dostali k ľuďom možno nepoznané informácie o podobách života minulých generácií, vrátane tých strašných- vojnových. Projekt podporený Fondom na podporu umenia a Maticou slovenskou bude mať ďalšie pokračovania, na ktoré organizátori už teraz pozývajú.

Autor: Ján Brlož